

Docentenhandleiding

- Leeftijd: 13-15 jaar, 16-18 jaar
- Geschikt voor: voortgezet onderwijs
- Tijd: 45-60 minuten (afhankelijk van de keuzeopdrachten)
- Vakgebied: Biologie, Nederlands, Maatschappijleer, Maatschappijwetenschappen, Filosofie en Kunstzinnige Oriëntatie. Daarnaast sluit het aan bij denk- en leer-voorwaardelijke vaardigheden (voorheen 21e-eeuwse vaardigheden) en kan het gebruikt worden voor seksuele voorlichting.
- Kernbegrippen: seks, grenzen aangeven, lichaam, seksualiteit en schaamte.

De Locker – Sophie: Orale bevrediging

Sophie (16) had een leuk vriendje van negentien. Alleen wilde hij vaak dat zij hem oraal bevredigde terwijl zij dat eigenlijk niet wilde. Ze wilde liever gewoon met hem knuffelen. Maar om hem niet de hele tijd af te wijzen, ging ze hem toch oraal bevredigen. Nu het uit is, blikt ze terug. Wat had ze anders moeten doen?

De Locker is een online verzamelplaats voor deze en andere verborgen verhalen van jongeren tussen de 14 en 20 jaar. In korte documentaires, gemaakt door jonge makers (<33) worden allerlei onderwerpen uitgelicht waar jongeren mee bezig zijn, maar waar ze vaak niet zo makkelijk over praten.

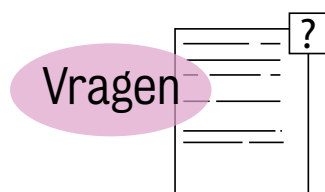
Het project is een samenwerking tussen HUMAN, NPO 3Lab en NPO3Extra. Dit lesmateriaal is ontwikkeld door HUMAN en IDFA educatie.

Leerdoel

Aan het einde van deze les kunnen de leerlingen een duidelijke mening vormen over grenzen aangeven tijdens intimiteit. Ze kunnen deze mening verdedigen en zich verplaatsen in een ander.

Opbouw les

Deze les bestaat uit het bekijken van de documentaire [Sophie](#) (5 minuten). Voorafgaand aan de documentaire kan de opdracht 'wat is een documentaire?' worden gemaakt. Na het bekijken van de documentaire gaan de leerlingen individueel aan de slag met verdiepingvragen. De vragen kunnen eventueel ingevuld worden op het werkblad. Vervolgens kan er een verwerkingsopdracht naar keuze worden uitgevoerd, zoals het schrijven van een brief of een wel vs. niet opdracht. Sluit de les af door terug te kijken op de verdiepingvragen en/of de keuzeopdracht(en). Wat nemen de leerlingen mee van deze les?

Opgelet: Mogelijk zit er in je klas een leerling die een nare seksuele ervaring heeft meegemaakt. Deze video en lesbrieff kan helpen dit onderwerp bespreekbaar te maken. Het is goed om je te realiseren dat de video emotionele reacties kan oproepen.

Inleiding

Introduceer de video en vertel vervolgens dat het thema gevoelig kan zijn. Geef aan dat het oké is als de leerling geen antwoord wil geven op een vraag. Tevens is het belangrijk om aan te geven dat de klas rekening met elkaar moet houden. Je weet namelijk nooit wat er in andermans hoofd afspeelt.

Voorafgaand aan het kijken van de video kan je de volgende kijkvraag meegeven: *Herken je iets in het verhaal?* Door de kijkvraag wordt een actieve kijkhouding van ze verwacht en weten ze dat na het kijken om hun mening kan worden gevraagd. Vertel tot slot hoe lang de video duurt, zodat ze weten wat ze kunnen verwachten.

Omgangsregels voor een veilige sfeer

Bij het behandelen van een gevoelig onderwerp is het creëren van een veilige omgeving van belang. Een veilige omgeving kan je niet garanderen, maar wel stimuleren. Om onveilige situaties te voorkomen zal de docent af en toe grenzen moeten stellen tijdens de les. Hierbij is het fijn om terug te kunnen komen op afgesproken omgangsregels. Zo is de grens gebaseerd op een feit 'Je gaat een grens over, want...' en niet op een mening 'Ik vind dat je de grens over gaat, want...'. De regels kunnen de algemene omgangsregels van de school zijn, maar nog beter als deze samen met de klas worden opgesteld. Zo is de kans groter dat de klas zich verantwoordelijk voelt voor het in standhouden van de gedragsregels.

Voorbeeldregels die (samen met) de leerlingen opgesteld kunnen worden:

- We laten elkaar uitpraten;
- We respecteren elkaars mening;
- We houden rekening met elkaar;
- We zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt;
- Wordt het te veel? Voel je vrij om het lokaal te verlaten.

Tip: Meer weten over hoe je als docent een gesprek leidt? Bekijk de gesprekshandleiding van [Diversio](#).

Over de maakster

Lotte van Gaalen (1990) in 2012 af als documentaire regisseur aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Lotte duikt graag in de levens en hoofden van andere mensen en stelt zich daarbij allerlei vragen.

Credits De Locker: Sophie

- Research, regie en animatie: Lotte van Gaalen
- Productie: Marjolein Klooster (HUMAN)
- Titelvormgeving: Kris Kobes
- Eindredactie: Els van Driel

Vragen voor de video

10 min

Het is handig als de leerlingen een duidelijk beeld hebben over wat een documentaire precies is, voordat ze Sophie: Orale bevrediging gaan kijken. Geef de leerlingen de volgende opdracht en bespreek deze vervolgens.

- 1) Wat is een documentaire? Noem minstens twee kenmerken.
- 2) Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen de verschillende documentaires die je gezien hebt?
- 3) Wat is het verschil tussen een documentaire en een speelfilm?
- 4) Wat is het doel van een documentaire?
- 5) Geeft een documentaire de werkelijkheid weer zoals we die kennen? Leg uit.

Toelichting

Een documentaire is een film waarin het verhaal dat wordt verteld echt is gebeurd. Documentaires vertellen echte verhalen. De mensen die je in een documentaire ziet, zijn dan ook geen acteurs die een rol spelen. Het zijn echte mensen die zichzelf zijn.

In omschrijvingen van het begrip documentaire zijn de begrippen op feiten gebaseerd en realiteit uiteraard belangrijk. Maar net zo belangrijk om te bespreken is dat we in documentaires kijken naar het subjectieve beeld dat de maker schetst van de realiteit. In hoeverre is de in de documentaire gepresenteerde werkelijkheid echt? En is de documentairemaker, die altijd manipuleert, eigenlijk wel in staat in het brengen van dé waarheid?

Waar het in speelfilms gaat om het vertellen van een fictief verhaal, worden documentaires gestuurd door een zekere argumentatie. De maker heeft een bepaalde visie over iets of iemand. Met behulp van hetgeen een documentaire toont, worden als het ware bewijzen aangeleverd die deze visie onderbouwen. De ene documentaire presenteert dit als een zeer objectieve argumentatie, de andere documentaire geeft een meer persoonlijke invulling. In alle gevallen is er sprake van een subjectieve benadering. De maker gunt ons immers een blik op de wereld om ons heen, waarbij zijn/haar visie het uitgangspunt is. Dit onderscheidt documentaire film van de journalistieke praktijk.

Als voorbereiding kan je ook met de leerlingen een van de vele documentaires kijken via [Docschool Online](#). Bij de films is ook lesmateriaal beschikbaar.

Verdiepingsvragen (na de video)

10 min

- 1) Sophie deed meerdere keren iets wat ze eigenlijk niet wilde doen. Ben jij weleens tegen je wil over een grens gegaan? Als je nu nogmaals in eenzelfde situatie terecht kwam, zou je het dan anders aanpakken? Waarom wel/niet?
- 2) Waarom deed Sophie toch wat haar vriendje van haar vroeg? Wat vind je hiervan?
- 3) Sophie's vriendje dwong haar niet. Of vind je dat hij dat wel deed? Was ook hij gedeeltelijk verantwoordelijk voor het bewaken van Sophie's grenzen, of lag deze verantwoordelijkheid volledig bij Sophie zelf?
- 4) Sophie besprak haar onzekerheden niet met haar vriendinnen, maar heeft nu wel haar verhaal gedeeld met de filmmaakster, die ze voorheen nog niet kende. De band tussen filmmaker en personage is erg belangrijk, vooral wanneer het gevoelige onderwerpen betreft. Kun je drie voorwaarden verzinnen, waaraan een filmmaker zou moeten voldoen om ervoor te zorgen dat jij een geheim met de maker zou durven delen?

Keuzeopdrachten (na de video)

→ Wel versus niet

20 min

Maak tweetallen en geef elk duo een groot vel papier. Binnen deze opdracht kan je kiezen voor het onderwerp verliefdheid of communicatie.

Verliefdheid

Laat de leerlingen brainstormen over de volgende vragen:

- Als je verliefd bent, wat wil je dan graag dat de ander doet, zegt, vindt? (Dus, wat zou je heel fijn vinden? Waar droom je van?)
- Als je verliefd bent, wat wil je dan dat de ander absoluut niet doet, zegt, vindt? (Dus wat zou je heel onprettig, naar of eng vinden?)

Communicatie

Laat de leerlingen brainstormen over de volgende opmerkingen. Zouden ze dit tegen hun vriend(in) zeggen? Waarom wel of waarom niet?

- "Je adem stinkt."
- "Misschien moet je iets gezonder gaan eten."
- "Ik vind je nieuwe schoenen eigenlijk helemaal niet mooi."
- "Ik vind het vervelend dat je beste vriend(in) sigaretten rookt als ik erbij ben."
- "Ik wil niet hand in hand over straat lopen."
- "Ik vind het vervelend als je me 'schatje' noemt waar andere mensen bij zijn."
- "Ik wil dat je me oraal bevredigt."
- "Ik wil nu geen seks met je hebben."

Elk duo schrijft in steekwoorden de antwoorden met argumenten op. Bespreek de bladen vervolgens klassikaal.

→ Schrijf een brief

Laat de leerlingen een brief schrijven naar Sophie. Wat zou je aan Sophie willen vragen?
Wat zou je Sophie adviseren als ze nog verking had met haar vriendje?

20 min

Extra verdieping

Bekijk het educatiedossier [Grenzen aangeven](#) voor meer lesmateriaal en video's.

Bekijk de website [seksuelevorming.nl](#). Hier vind je tips en tools voor professionals in het onderwijs om seksualiteit in de klas bespreekbaar te maken.

Bekijk de websites [seksualiteit.nl](#) en [sense.info](#). Op deze websites vind je Informatie over genderdiversiteit, seksualiteit en andere gerelateerde onderwerpen.

Tot slot

HUMAN is altijd benieuwd naar de manier waarop bovenstaande opdrachten in de klas zijn behandeld. Heb je tips en/of aanvullingen voor ons of voor andere docenten? Dan kan je een mail sturen naar educatie@human.nl. Bedankt!

DE L CKER

Vragen of hulp nodig?

Heb je vragen n.a.v. de aflevering? Kijk op www.sense.info, voor betrouwbare informatie over seksualiteit. Je kunt hier ook terecht voor hulp via chat, mail of telefoon of ga naar een Sense-spreekuur van de GGD.

→ Vragen vóór de video's

1) Wat is een documentaire? Noem minstens twee kenmerken.

2) Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen de verschillende documentaires die je gezien hebt?

3) Wat is het verschil tussen een documentaire en een speelfilm?

4) Wat is het doel van een documtenaire?

5) Geeft een documentaire de werkelijkheid weer zoals we die kennen? Legt uit.

→ Vragen na de documentaire

1) Sophie deed meerdere keren iets wat ze eigenlijk niet wilde doen. Ben jij weleens tegen je wil over een grens gegaan? Als je nu nogmaals in eenzelfde situatie terecht kwam, zou je het dan anders aanpakken? Waarom wel/niet?

2) Waarom deed Sophie toch wat haar vriendje van haar vroeg? Wat vind je hiervan?

3) Sophie's vriendje dwong haar niet. Of vind je dat hij dat wel deed? Was ook hij gedeeltelijk verantwoordelijk voor het bewaken van Sophie's grenzen, of lag deze verantwoordelijkheid volledig bij Sophie zelf?

4) Sophie besprak haar onzekerheden niet met haar vriendinnen, maar heeft nu wel haar verhaal gedeeld met de filmmaakster, die ze voorheen nog niet kende. De band tussen filmmaker en personage is erg belangrijk, vooral wanneer het gevoelige onderwerpen betreft. Kun je drie voorwaarden verzinnen, waaraan een filmmaker zou moeten voldoen om ervoor te zorgen dat jij een geheim met hem/haar zou durven delen?
